

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת קודש פרשת עקב

י"ח במנחם-אב

פרקי-אבות – פרק ה'.

יום שני

כ' במנחם-אב

יום היארציית-הילולא של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר

בגלות בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קזחסטן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחת-רכבוד¹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)².

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכי – ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנרב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."³. ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד – עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל – יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל⁴.

(* לבני חו"ל: פרקי-אבות פרק ד'.

1) תולדותיו – בספר יתולדות לוי יצחקי (הוצאה רביעית – קה"ת, כפר-חבי"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו-832.

2) ספר-המנהגים עמ' 100.

3) בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב היתשד"מ, ליקוטי-שיחות כרך טל עמ' 231.

4) מטרות – לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות הינוך על-

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תעג

ערב שבת-קודש

פרשת עקב

י"ז במנחם-אב ה'תשס"ג

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

תגובות והערות

לחפצים גשמיים בבית, דוגמת המזווה: כמודגש במצוות מזווה שהכיבותר ניכרת אצל כאו"א מישראל גם בקטנותו, כפי שרואים במוחש אצל ילדי ישראל שטבעם מושך אותם לנשק המזווה ומגביהים את גופם למעלה כדי לנשק את המזווה וכמה פעמים במשך היום". מכך שהרבי מפליא את המנהג לנשק את המזווה "כמה פעמים במשך היום", שעניין זה נובע מחביבות המצווה והרגשת קדושתה ועילויה, מכל זה משמע, שעניין נגיעת המזווה בכל פעם כשיוצאים מן הבית – מטעם אחר הוא (אשר בו לא שייך כל-כך עניין הנישוק, ולכאור' כן ראינו נמנעים מנישוק המזווה [אך לא שיש בנישוק בעיה כלשהי, כמ"ש הרש"ז אוירבך]). ואולי יש לומר בדרך אפשר והצעה בלבד:

בסוף הלכות מזווה כתב הרמב"ם בזה הלשון: "חייב אדם להיזהר במזווה מפני שהיא חובת הכל תמיד. וכל זמן שיכנס ויציא – יפגע בייחוד השם, שמו של הקב"ה, ויזכור אהבתו וייעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן". [ועיין בלקו"ש (חכ"ט עמ' 61 והלאה) שמדייק, כי במזווה עצם ה"חפצא" מזכיר את שם השם] וכו', עניין הקשור ביסודו – לתשובה ושלילת "שגיותו בהבלי הזמן" – שזהו הקו ד"סור מרע", קו השמאל, ולכן לא שייך בה עניין הנישוק, שביסודו מורה על חיבה ואהבה – שיותר קשור לקו ד"ועשה טוב", קו הימין, וא"כ, עניין הנגיעה כשיוצאין מן הבית ("ייעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן") נוגד (במידה מסוימת) את מה שנושקת המזווה מביעה (חיבוב מצווה). ורק כאשר כל הנגיעה במזווה היא מטעם אחר, להביע חביבות, לחנך את הילדים ולהרגילם בחיבוב המצוות – כמו שנוהגים בפועל וכדברי הרבי בדבר מלכות הנ"ל – או אז ינשקו. ועיין בלקו"ש ח"ו עמ' 413 בכל הנוגע לנישוק דברי מצווה. ועוד יל"ע בכהנ"ל.

מנחם-מענדל ברונפמן, ישיבת תות"ל מגדל-העמק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

"ז' במנחם-אב ה'תשס"ג – כ"ד במנחם-אב ה'תשס"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	י"ז במנחם-אב	ה'ל מכירה. פרק טו-יח.	ה'ל סנהדרין. פרק י.	מל"ת רנא.
ש"ק	י"ח במנחם-אב	פרק יט-כא.	פרק יא.	מל"ת רנג.
א'	י"ט במנחם-אב	פרק כב-כד.	פרק יב.	מל"ת רנג.
ב'	כ' במנחם-אב	פרק כה-כו.	פרק יג.	מל"ת רנב.
ג'	כ"א במנחם-אב	פרק כז-ל.	פרק יד.	מל"ת רנב.
ד'	כ"ב במנחם-אב	ה'ל זכיה ומתנה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מ"ע רמח.
ה'	כ"ג במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק טז.	מ"ע רמח.
ו'	כ"ד במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק יז.	מ"ע רמח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
א', י"ז במנחם-אב	3.50	4.47	5.11	6.09	9.23	12.45	1.18	7.25.1	7.51
ש"ק, י"ח במנחם-אב	3.52	4.48	5.11	6.10	9.23	12.45	1.18	7.24.0	7.50
א', י"ט במנחם-אב	3.53	4.48	5.12	6.11	9.23	12.45	1.18	7.22.9	7.49
ב', כ' במנחם-אב	3.54	4.49	5.13	6.11	9.24	12.44	1.18	7.21.8	7.48
ג', כ"א במנחם-אב	3.55	4.50	5.14	6.12	9.24	12.44	1.17	7.20.7	7.47
ד', כ"ב במנחם-אב	3.56	4.51	5.15	6.13	9.24	12.44	1.17	7.19.6	7.46
ה', כ"ג במנחם-אב	3.57	4.52	5.15	6.13	9.24	12.44	1.17	7.18.5	7.44
ו', כ"ד במנחם-אב	3.58	4.53	5.16	6.14	9.24	12.43	1.16	7.17.4	7.43

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	דה"ינ	צה"יש	דה"ינ	דה"ינ
עקב	6.48	8.01	7.03	8.03
ראה	6.40	7.53	6.55	7.55

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מור"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

יד על המזוזה - מקורות למנהג רבינו

בהמשך לאמור (בגיליון תסז עמ' 18) על נישוק המזוזה, הנני להוסיף איזה מקורות ופרטים: באוצר הגאונים לברכות, חלק התשובות (סי' עב עמ' 35-36, על תשובה זו ראה בהערות ר' דניאל שפרבר ב"מנהגי ישראל" ח"ב עמ' פז הערה 20) הובא בשם רב נטורנאי גאון אשר קבל על המנהג לאחוז הציציות בעת קריאת שמע, וזה לשונו: "ואם תאמר יאחז [הציציות], כשמגיע 'וכתבתם' צריך לבוא לביתו ולהניח ידו על מקום המזוזה". ולהעיר כי הנחת יד (בלבד) על המזוזה, היא המוזכרת כאן.

גם בהלכות ומנהגי ר' שלום מנוישטט, (מהדורת רש"י שפיצר, ירושלים תשל"ז, עמ' 50 סי סא) מובא: "מהר"ש ז"ל, בכל עת שאדם יוצא מפתח הבית מניח ידו על המזוזה ואומר השם שומרי השם צילי על יד ימיני". אף כאן לא הוזכר כלל נישוק המזוזה, אלא הנחת היד. [לגבי לשון הפסוק, הנה הוא ע"פ תהילים קכא, א. אלא, שהרא"ש בסוף הלכות מזוזה שלו שבמס' מנחות מעתיק את הפסוק בלשון רבים – ה' שומרנו ה' צילנו וכו' – ואילו המהר"ש מצטט זאת בלשון יחיד. מעניין לבדוק, אולי באמצעות הווידיאו, האם הרבי נהג לומר (פסוק זה או אחר) בעת הנחת ידו הק' על המזוזה].

ובלקט-יושר יו"ד (עמ' 60) כתב: "וזכרנוי כשהלך מביתו לא נגע במזוזה, אך מסתכל בה, אבל כשהלך מביתו לדרך, נגע במזוזה".

בספר יוסף-אומץ סי' תפ (עמ' 100) מובא: "ראיתי לא"א החסיד ז"ל נוהג שכיסה כל המזוזות בטס נחושת על פני כולן, רק במקום השם של ש-ד-י הכתוב לו מבחוק למזוזה נקב בטס ההוא, והיה הנקב ההוא כמין דלת של נחושת תלויה בטס עצמו. והיתה הדלת סובבת על צירה באופן שהאדם יוכל להגביה הדלת ולהניח אצבעו על השם ש-ד-י הנ"ל...". גם כאן נראה שהמנהג היה להניח האצבע על המזוזה (ואילו לעניין הנישוק אין זכר).

אף ה"בן איש חי" (פרשת כיתבוא שנה שניה ס"ג) מזכיר הנחת היד בלבד ולא נישוק. אכן, ראה בכנסת-הגדולה (יו"ד רפה, ב) שכתב: "נוהגים שנוקבים הקנה במקום של שם ש-ד-י כדי שיראה לחוק, וכדי שלא יחזק חס ושלום כשמניחין היד לנישוק המזוזה, עושיין ונותניין באותו חור – זכוכית". הרי לנו אוכור לנישוק המזוזה. וכן מובא (הלשון "לנשק" אצל מזוזה) בערוך-השולחן (יו"ד רפה, ד).

[להעיר מהמובא בשם הפוסק הרב ר' שלמה-זלמן אוירבך (הליכות-שלמה הלכות תפילה, עמ' פט הערה 35): "בהנחת היד על המזוזה וכיו"ב לא היה מנשק, ומ"מ אמר, שהנמצא במקום שכולם נוהגים כן אל יפרוש מן הציבור...". אגב, דברים אלו מובאים בהמשך לכך ש"היה ממשמש בתפילין בשעת ק"ש עם הרצועה של תפילין של ראש (או על-ידי חוטי הציצית), ואותה היה מנשק, ולא נשק את ידי, וכן לימד את בניו... שאין נכון לנשק את היד". אבל, כידוע, הרבי לא נמנע מלנשק את היד (ב"פותח את ירך" דאשרי, בק"ש ובעוד).]

זאת ועוד, מדברי הרבי ב"דבר מלכות" דש"פ וירא (אות ז) – אשר [גילוי הקדושה חודר גם

עבודה עד מיצוי הנפש, מתוך תענוג, או מתוך שלום וחיבור

כיוון שבכל השנים בולו בית הלל מקילים ובית שמאי מחמירים, מדוע בעניין גירושי איש ואשה דעותיהם הפוכות – בית הלל מחמירים ובית שמאי מקילים? □ ביאור דעותיהם של בית הלל, בית שמאי ורבי עקיבא בעבודת האדם □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. נהוג תמיד – מכמה טעמים – להתחיל בעניין של "סיום". וכיוון שלומדים עתה מסכת גיטין, ייערך הסיום על מסכתא גיטין.

והנה, בהצעת התנאים לכללות מציאות הגט והגירושים – שנינו במשנה האחרונה דמסכת גיטין: "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוות דבר, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר. ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, שרואה שאינה חפצה למלא רצונו כו', הרי זו סיבה מספקת לבטל את כל עניין הבית.

ורבי עקיבא סבירא ליה יתירה מזו – שאפילו אם היא עושה רצון בעלה, אבל משום מה אינה מוצאת חן בעיניו, אזי אפשר להיות מציאות הגט.

ב. וצריך להבין, דלכאורה, פלוגתא זו בין בית שמאי ובית הלל ורבי עקיבא, היא היפך שיטתם בכל הש"ס:

ידוע הכלל שבית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא (מלבד עניינים אחרים שהם "מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל", כפי שנימנו במשנה במסכת עדיות, שזהו מצד עניין ההתכללות).

והנה, בהצעת התנאים לכללות מציאות הגט והגירושים – שנינו במשנה האחרונה דמסכת גיטין: "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערוות דבר, שנאמר כי מצא בה ערוות דבר. ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, שרואה שאינה חפצה למלא רצונו כו', הרי זו סיבה מספקת לבטל את כל עניין הבית.

ורבי עקיבא סבירא ליה יתירה מזו – שאפילו אם היא עושה רצון בעלה, אבל משום מה אינה מוצאת חן בעיניו, אזי אפשר להיות מציאות הגט.

ידוע הכלל שבית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא (מלבד עניינים אחרים שהם "מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל", כפי שנימנו במשנה במסכת עדיות, שזהו מצד עניין ההתכללות).

(5) גיטין שם, סע"א.
(6) פ"ד ופ"ה.
(7) ראה תניא אגה"ק סי"ג.

(1) בסדרי הישיבה (המו"ל).
(2) ז, רע"א (ובפרש"י).
(3) ראה טור אה"ע סק"י ט. וראה גם מאירי שם.
(4) משלי ג, כט.

ובנידון דידן: לכאורה היה אפשר לבאר שבית שמאי מהמיריים שי"א יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו". אבל, לאמיתותו של דבר, הרי, הסיבה לכך שבית שמאי לחומרא היא – בגלל ששורשם הוא מקו הגבורה (כמבואר בפנימיות התורה), ובלשון הגמרא⁸ ששמאי היה "קפדן", ומצד הגבורה והקפידא באים עניינים של דינים וחומרות.

והרי מצד תכונת הקפדנות, נעשה היחס שבין איש ואשתו באופן שאפילו דבר קל ביותר מעורר קפידת הבעל וגורם לרחק את אשתו ועד לגירושין – כפי שמצינו בגמרא במסכת בבא-בתרא⁹ בעניין "גט מקושר" (הדורש טירחא גדולה ביותר ואריכות זמן), ש"כהני... הוון קפדי טובא ומגרשי נשיהו, ועברי רבנן תקנתא אדהכי והכי מיתבא דעתייהו", היינו, שתכונת הקפדנות היא סיבה לעניין הגירושין דווקא.

וכיוון שכן, היתה צריכה להיות דעת בית שמאי שגם על דבר קל ביותר יכול הבעל להקפיד ולגרש את אשתו. ואכן מצינו עד"ז בהנהגתו הקפדנית של שמאי – במסכת שבת¹⁰: "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר-לו גיריני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת", "על מנת שתשימני כהן גדול" – "דחפו כאמת הבנין שבידו", וגרשו מהסתפח בנחלת ה'¹²; ואילו הלל שהיה "ענוותן", ושורשו מקו החסד (היפך תכונת הקפדנות) – קיבל אותם וגיירם.

ואילו בנידון-דידן מיחלפא שיטתייהו: בית שמאי אומרים שאפילו אם הקדיחה תבשילו – אסור לבעל להקפיד עליה ולגרשה, וחייב הוא

לשמור על קשר הנישואין; ואילו בית הלל, ששיטתם בכל מקום היא בקו החסד, להקל, ולהשתדל בשלום ואחווה וחסד – סבירא להו שאם הקדיחה תבשילו (אף שלא מצא דבר שום ערוה) יכול לגרשה?

ג. ויתרה מזה – שמצינו פלוגתא רומה בין בית שמאי לבית הלל בעניין הנישואין גופא, שבה רואים הקפידא דבית שמאי והוויתור דבית הלל, היפך שיטתם כאן:

"תנו רבנן כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא (לפי יופיה וחשיבותה מקבלין אותה), ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה. אמרו להן בית שמאי לבית הלל, הרי שהיתה חגרת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה?! והתורה אמרה מדבר שקר תרחקו¹¹. אמרו להם בית הלל לבית שמאי, לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגנונו בעיניו?¹⁴

כלומר: לדעת בית שמאי – יש להתייחס אל הכלה "כמות שהיא", וכאשר רואים בה חיסרון, אי-אפשר לומר עליה "כלה נאה וחסודה", כיוון ש"התורה אמרה מדבר שקר תרחק". ואילו לדעת בית הלל – יש להתעלם מכל החסרונות, ואפילו אם היתה חגרת או סומא [שהם חסרונות גדולים ביותר: "סומא" – ש"חשיב כמת"¹⁵, שזוהי ירידה ונפילה הכי גדולה שיכולה להיות אצל אדם חי, שעם היותו חי, מכל-מקום חשוב הוא כהיפך הדברי; ו"חגרת" – חיסרון בהרגל שהוא המעמיד את כל מבנה הגוף, ועניינו ברוחניות הוא עניין האמונה שהיא היסוד על כל המצוות כולן¹⁶], אומרים עליה "כלה נאה וחסודה".

ואילו בנידון-דידן – מיחלפא שיטתייהו:

(8) ראה זח"ג רמא. א. טעה"צ להרח"ו פ' תצא. שער הגלגולים סוף הקדמה לו. אגה"ק שם. לקו"ת שה"ש מ.א. מח.ג. ובכ"מ.
(9) שבת ל, סע"ב.
(10) קט"ב.
(11) א.א.

עשרה ניסים נעשו לאבותינו

עשרה ניסיונות נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים. עשר מכות הביא הקדוש-ברוך-הוא על המצרים ועשר על הים. עשרה ניסיונות ניסו אבותינו את הקדוש-ברוך-הוא במדבר, שנאמר, וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (פרק ה, משנה ד)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא: עשרה ניסים נעשו לאבותינו במצרים, שניצולו מעשר מכות, וכולם היו במצרים ולא בישראל. ועשרה על הים, א' – וייבקעו המים; ב' – שנעשה הים כמין אוהל, ונכנסו ישראל לתוכו דכתיב [חבקוק ג'] נקבת במטיו ראש פרזיו; ג' – שנעשה קרקעית הים יבש בלא חומר וטיט דכתיב (שמות יד) ובני ישראל הלכו ביבשה; ד' – שקרקעית הים שדרכו בו המצריים שהיו רודפים אחרי ישראל, נתלחלה ונעשה חומר וטיט, דכתיב (חבקוק ג') חומר מים רבים; ה' – שהמים הנקפאים בקרקע הים לא היו חתיכה אחת אלא חתיכות קטנות כעין לבנים ואבני הבניין מסודרים זה אצל זה כדכתיב (תהילים עד) אתה פוררת בעוך ים, שנעשה כעין פירורים; ו' – שנתקשו המים הנקפאים ונעשו קשים כסלעים, כדכתיב (שם), שברת ראשי תנינים על המים, והמצריים נקראו תנינים; ז' – שגזר הים לי"ב גזרים כדי שיעברו כל שבט ושבט בדרך אחד לברד, והיינו דכתיב (שם קלו) לגזור ים סוף לגזרים; ח' – שקפאו הים כספיר, ושוהם, וזוכיכת, כדי שיראו השבטים אלו את אלו, שעמוד האש היה מאיר להם, וזהו שנאמר (שם יח), חשכת מים עבי שחקים, כלומר, קיבוץ המים היה כעבי שחקים כעצם השמים לטוהר; ט' – שהיו יוצאים ממנו מים מתוקים שהיו שותים אותם, וזהו שנאמר נזולים; י' – שלאחר ששתו מהם מה שרצו, הנתרים מהם היו נקפאים ונעשים ערימות, דכתיב (שמות טו), נעדמו מים ניצבו כמו נד נזולים.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

כשם שלאבותינו גם בהיותם בגלות מצרים נעשו ניסים, והיינו שהיו מעל ומעבר לחוקי הטבע, וידעו שהם עבדים להקב"ה בלבד, כך צריכה להיות הנהגתו של כל יהודי, גם בזמן הגלות: עליו לדעת שהוא עבדו של הקב"ה ואינו נכנע וכפוף לדבר אחר מלבדו. והנהגתו העל-טבעית היא בכל עשר כוחות נפשו, בחינת "עשרה ניסים".

וצריך ביאור: מה הקשר בין ניסיונות אלו לניסים ולמכות במצרים ושעל הים? והרי לכאורה הם עניינים שונים, הן בזמן, הן במקום והן בתוכן המאורע?

והביאור: מבואר בחסידות, שגם אחרי יציאת מצרים כפשוטה (והניסים והמכות שבמצרים ושעל הים) לא נשלמה עדיין היציאה הרוחנית מהמצרים וגבולים דמצרים. רק לאחר המסעות במדבר נשלמה יציאה זו והיו ישראל ראויים להיכנס ל"ארץ טובה ורחבה".

זהו הקשר בין הניסים והמכות שבמצרים ועל הים לניסיונות שניסו ישראל את הקב"ה במדבר: בתחילת משנתנו תיאר התנא את אופן היחס והקשר בין הקב"ה וישראל בשעת יציאת מצרים, ולכן ממשיך בתיאור זה גם בהליכתם במדבר, שהיה השלב הסופי של יציאת מצרים.

(משיחת שבת-קודש פרשת ראה היתשליו – בלתי מוגה)

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון (י"ב)

המילה "תשמעון" היא במשמעות של הבנה, כמו "והם לא ידעו כי שומע יוסף", שומע – מבין. "עקב תשמעון" – השגת המוח צריכה לחדור עד לעקב. וכפירוש הידוע במה שנאמר (תולדות כו) "עקב אשר שמע אברהם בקולי" – ה"שמע בקולי" חדר עד לעקב.

(משיחת שבת קודש פרשת ואתחנן תשמ"ה)

* * *

במילה עקב שני פירושים: רש"י מפרש שהכוונה ל"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", ובחסידות מבואר שיש כאן רמז לעקבתא דמשיחא, שאז בוודאי "תשמעון", מכיוון ש"סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז). שני הפירושים קשורים זה בזה, שכן, הן בקיום המצוות הקלות והן בעבודה בעקבתא דמשיחא באה לידי ביטוי ההתבטלות הגמורה לה'.

קיום המצוות הקלות – כאשר קיום המצוות נעשה מתוך תענוג, ייתכן שהמצוות החמורות יהיו חביבות יותר מן המצוות הקלות. אך מי שמקיים מצוות מתוך קבלת-עול טהורה, מקיים את כולן בשווה, ואינו מבחין בין קלות לחמורות.

העבודה בעקבתא דמשיחא – עקבתא דמשיחא הוא זמן של הסתר פנים וחושך כפול ומכופל. עבודת ה' בתקופה כזו היא בעיקר מתוך קבלת-עול ולא מתוך תענוג, כך שנעדר לגמרי ה"אני" של האדם, והעבודה מבטאת ביטול מוחלט לה'.

(ליקוטי שיחות כרך יט עמ' 71)

שמלתך לא בלתה מעליך (ח,ד)

שהיה הענן מגהצם (רש"י)

החושך עצמו ("ענן") גורם להתעלות רוחנית ("גיהויץ"). לפעמים אין האדם מצליח לעורר את ליבו לתפילה בחמימות, ודווקא כתוצאה מכך הוא משתדל ומתאמץ בכל כוחו להתגבר על מחיצה זו ולבטלה; כמו ילד קטן שאביו מתרחק ממנו, שהריחוק רק מגדיל את אהבת הלב ומשיכתו אל אביו.

זהו שנאמר (יחזקאל א) "ענן גדול ואש מתלקחת" – כלומר שה"ענן גדול" הוא עצמו גורם ל"אש מתלקחת", התלהבות וחמימות.

(אור תורה)

* * *

"שמלתך" – הלבוש הרוחני שנוצר מקיום המצוות שלך, לא בלתה – לא נקרעה, "מעצריך" – בזכותך, מכיוון שקיימת את המצווה ללא פנייה אישית, שכן קיום מצווה מתוך פניות מביא לקריעת וביטול לבוש זה.

(אור תורה)

לדעת בית הלל, אם הקדיחה תבשילו – שזהו חיסרון קטן הרבה יותר מאשר היתה חגיגת או סומא – אזי נעשה היפך עניין הקידושין; ואילו לדעת בית שמאי מבלי הבט על גודל החיסרון, הנה כל זמן שאין כאן איסור על-פי

לפי בית שמאי, שהנהגתם נמידת הגבורה, לא יועילו שום תירוצים – כיוון שניתנה לאדם עבודה ושליחות זו, חייב הוא למלא אותה עד כמה שתהיה קשה!

תורה ("מצא בה ערוות דבר"), שאז אסורה לישב תחתיו – צריך להיות עניין הקידושין בתוקפו.

ולכאורה, היתה צריכה להיות השיטה זה לצומת זה – שבהתאם לאופן ההנהגה בתחילת הקידושין, יהיה אופן ההנהגה גם במשך כל זמן הנישואין, אם באופן של הקפדה על החסרונות כו', או להיפך.

ד. ולהבין כל זה יש להקדים תחילה ביאור העניין דקידושין וגיטין בעבודת האדם – שזהו עניין עיקרי שבו משתקף כללות עניין עבודת האדם לקונו:

ידוע¹⁷ שכללות העניין דאיש ואשה, חתן וכלה, נמשך ונשתלשל מעניינם ברוחניות – ככל ענייני האדם התחתון, עליו נאמר¹⁸ "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ו"אתם קרויין אדם"¹⁹, על-שם "אדמה לעליון"²⁰, כמו שכתוב²¹ "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה" – הקב"ה שנקרא חתן וכנסת-ישראל שנקראת

17 ראה גם לקו"ש ח"ג עמ' 984 ועוד.
18 בראשית א,כו.
19 יבמות סא, רע"א. וש"נ.
20 ראה של"ה ג, רע"א. כ.ב. ועוד.
21 יחזקאל א,כו.
22 סוטה יז,א.
23 ולהעיר ממ"ש בספרים (ראה נטעי-גבריאל הל' נישואין ח"א רפ"כ. וש"נ) שעדי קידושין צריכים להרהר בתשובה, והיינו, שהשראת השכינה שע"י נישואי איש ואשה פועלת גם על אלו שרק משתתפים בכך.
24 נוסח ברכת אירוסין ונישואין.
25 בראשית ב,טו.
26 ח"א כו, א. תקו"ז תכ"א (סכ"א). תנ"ה (פח,ב).

(כדלקמן ס"ז). ועל-פי זה יתבאר הטעם שמחלפא שיטתייהו דבית שמאי ובית הלל בין קודם התחלת העבודה ובין לאחר התחלת העבודה.

ד. ויש לבאר תחילה פלוגתת בית שמאי ובית הלל "כיצד מרקדין לפני הכלה" – על-פי הביאור בליקוטי-תורה²⁷ ד"ה "תנו רבנן, כיצד מרקדין לפני הכלה", שאמר רבינו הזקן בחתונה (כמצויין בה"ביכלאך" שבהם נרשמו התאריכים והמאורעות דאמירת המאמרים²⁸):

כדי שיוכל להיות השידוך בין נשמת איש ישראל (כלה) להקב"ה, שהנשמה תוכל למלא את שלהותו של הקב"ה בעולם, יש צורך בנתינת כוח מלמעלה – שזוהו העניין ד"מרקדין לפני הכלה", וכפי שנמשך גם בעניין נישואי איש ואשה כפשוטם, ש"מרקדין לפני הכלה" הוא עניין המשכת השמחה בהכלה.

ובענין זה יש ב' שיטות:

א) "בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא" כמבואר בליקוטי-תורה²⁹ ש"בית שמאי שורשם מבחינת הגבורות עליונות, על כן נקראו שמאי, עניין שאמרו רז"ל³⁰ על פסוק³¹ "ושם דרך כו" – כל השם אורחותיו", דהיינו ששוקל דרכיו איך ומה הוא... וזהו כלה כמות שהיא, שלפי ערך עבודת הנשמה באתערותא דלתתא, הנה באופן כזה נמשך הסיוע והשפעת האור מלמעלה, שזוהו עניין "מרקדין לפני הכלה".

כלומר: הן אמת שהסיוע מלמעלה שנמשך בכרכתו של הקב"ה הוא גדול יותר מהכלים שמכינים מלמטה, וכדברי הגמרא במסכת יומא³² "אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה", אבל

אך-על-פי-כן, הרי זה בערך העבודה, והיינו, שהסיוע "הרבה... מלמעלה" תלוי בהקידוש "מעט... מלמטה" (שלא כן כאשר חסר הקידוש מעט מלמטה אזי לא נמשך כלל הסיוע מלמעלה), ובמילא, ככל שיגדל הקידוש "מעט מלמטה", כך תהיה המשכת הסיוע "הרבה מלמעלה" באופן נעלה יותר.

ומזה מובן, שכאשר הכלה היא "חגרת או סומא", אזי אי-אפשר שתהיה ההמשכה מלמעלה באופן נעלה ביותר, כי אם, "כלה כמות שהיא".

ב) "ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה", אפילו אם "היתה חגרת או סומא" – כמבואר בליקוטי-תורה³³ ש"בית הלל ששורשו מבחינת החסדים, חולק על בית שמאי, שלא יהיה ההמשכה לפי ההעלאה, אלא ארבה, תחילה יהיה המשכה מלמעלה למטה, ויהיה אז ממילא יפלו כל החיצונים שלא לה' המה... וזהו פירוש כלה נאה וחסודה, חסודה הוא לשון נפעל... דהיינו שנעשית חסודה על-ידי המשכת חסד עליון מלמעלה למטה להיות גילוי אלוקות, אזי ממילא יפול הרע, ויהיה בחינת... כלה נאה... אפילו (אם היתה תחילה) חגרת או סומא".

ועל-דרך שמצינו במדרש איכה רבה³⁴ על הפסוק³⁵ "השיבנו ה' אליך ונשובה", "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, שלך הוא, השיבנו" (בדרך הוא ובך תולה לקבל ולהשיב אותנו³⁶), היינו שתחילה צריכה להיות פעולתו של הקב"ה – "השיבנו" ואחר-כך – "ונשובה".

וזהו גם טענת בית הלל – והלכה כמותם – שצריך להיות הסדר ד"כלה נאה וחסודה", דהיינו, "המשכת חסד עליון מלמעלה למטה", ועל-ידי זה נפעל גם אצל "חגרת או סומא"

- 31) תהילים נב.
- 32) לט, רע"א.
- 33) בסופו.
- 34) איכה בסופו.
- 35) פ"י מת"כ.

זהירות מטעויות מכשילות

לפנינו איגרת קודש מאת הרבי אורוות החוברת "שמור וזכור", שהדפיס הרב דוד סטבסקי. במכתבו מעיר הרבי על כמה מהעניינים המופיעים בחוברת זו וטעונים תיקון. בין השאר הוא מפנה את תשומת ליבו לעובדה שבחוברת נרשמה מעל זמני הדלקת הנרות מילה באנגלית שמשמעותה היא – "בעת שקיעת החמה", בו זמנן שהדלקה בעת שקיעת החמה אסורה בהחלט, ואין בזה כל מצווה אלא להיפך ח"ו.

קעלון שבגרמניה – בהשתדלות שליחו הנודד של הרבי, הרה"ח הרב אברהם-יצחק גליק (ע"ה):

תשואת-חן על הבשורות טובות מפעולותיו הטובות להפצת היהדות, ובפרט על ידי המבצעים ובמיוחד מבצע נש"ק – נרות שבת קודש, וטוב שימשיך לדור בעירו עתה.

ויהי רצון שיקויים בו על דרך מאמר חכמינו ז"ל: מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, מאתיים רוצה ד' מאות, כלומר שההישג מעורר התאבון להישגים יותר גדולים, ואם בעניינים גשמיים כד, על-אחת כמה-זוכמה בעניינים רוחניים, ובפרט כשנוגע לרבים וזכות הרבים מסייעת.

<p style="text-align: center;">RABBI MENACHEM M. SCHWARTZSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn, N. Y. 11213 Hydram 9-9250</p>	<p style="text-align: center;">מחנה העול שווארמאון ליובאוויטש ----- הרד איםמקון פארקווי ברוקלין, נ. י.</p>
<p>ב"ה, י"א אייר, תשס"ה גריןקלין, נ. י.</p>	
<p>הנ"ח א"א נר"ב פוסק בצרכי ציבור הרב דוד ש" סטבסקי</p>	
<p>שלום וברכה</p> <p>בנוסף, אף כי באיור זמן, קפחתי סכחור עם הפגורף אליו. וז"ח על שימח לבבו לטולח לי החוברת "שמור וזכור". וזה מחזק את כפחוני שלא יקמיר על ההערות ולקמן, שאין לי רשות שלא לעזור על זה, ובזריזות, שלכן נשלח המכתב מהיר דהוץ ("מפעשל דעליווער").</p> <p>והוא, מש"ב (בריש עמוד ב') בנוגע לזמן הדלקת הנרות – אף שיש להדגיש שזמן הדלקת הנרות הוא "כמה שקיעת החמה", וזמן זמן (כ"ה) כזה עם זה יש להדגיש שבתם ארון אסור להדליק הנרות בשעת שקיעת החמה ולאחרי זה, שאין כזה כל פגות אלא להיפך ח"ו.</p> <p>והיקון האסור צריך לעשות לא רק בחוברת שיודפסו בעתיד, אלא גם המודפסות כבר כגון ספר, ליעת, להדגיק התקאות על העומקים המודפסים בחיקון האסור.</p> <p>בחינוי לטובת טוירינדו ורה"ח ורה"ח א"א נר"ב פוסק בצ"צ רב פעלים וכו' הרשו"י ריישיש אשך גחפור כמ"ר לפדס בין בני ערתי פגות הדלקת הנרות גם לננות לפני החמה, וכמורבר בזה להחזיקה כפי חרשים שגם ילדות קטנות ששהיכו להיגוף בכלל. ובפרט שזוהי זה אלא למשיב פגות הנרות וז"ל ח"ו כמ"ר ח"ו גרובים במספחות פדקויות פגות הנרות, כי כבר מקדמא זנא ח"ו להדלקת הנרות, ודק פגתי הרוחץ פגות הנרות וגם הספחות פגות הנרות כפי מלחמה ופחוסות וכו' נמפעו הפקויסיים נותג זה, וזאת כבר הי' קשה לחזור תמנה לאיתנו.</p> <p>ובפ"ע נשלח למ"ר קונטרס שהדפיס כאן אחר פהרביניס הצעיריט.</p> <p style="text-align: right;">בכבוד וברכה ויהי <i>(Signature)</i></p>	
<p>ב.ב. פטנגנו ליכר בנוסח הברכה (ובוכן-בלי הברל אם לפני החוברת או לאחר) "להלליק נר של שבת פדסי" אגב, ראיתי בנוסח שבת קודש כו" – רבש"ע, בזכות פגות הדלקת הנרות של ופרי דברי, עוד ב" הערות. כדאי שיצויין על החוברת שבינוי שיש בה נוסחאות של ברכות יש לנהוג בה בזמירות וקדושת הפתאים. והטעם, שגם לזה חשיבות כפולה בימינו אלו, להחליף כל דבר הנחמים כו"ח – ב"ב, כפר שרואני גם בלעטיהיער על, ועל כדאי שיהי' גם בחוברת, וכן אצלנו לפני, וזאת, א"ת, ע"ת.</p>	

"שכר טרחא"

ב'יחידות' של הרה"ח ר' אליעזר קלמן טיפנברון מלונדון, בחודש סיוון תשל"ה (כפר חב"ד' גיליון 998 עמ' 38), נתן לו הרבי שלושה דולרים עבור בתו, כדי שתשפיע על שלוש [ילדות] אחרות להתחיל להדליק נר שבת-קודש, ועוד דולר אחד בעבור "שכר טרחא".

בהתוועדות כ"ף במרחשוון תשל"ה דיבר הרבי בהרחבה על 'מבצע נש"ק' והדגיש שההתעוררות בנושא היא אחת הסיבות לעצם קיום ההתוועדות.

"אשרי חלקה"

הנה צרור התייחסויות לאחת העסקניות במבצע נש"ק בכני-ברק, מרת ג' מרקוביץ תחי'.

ח' בתמוז תשל"ה:

נתקבל ותשואת-חן תשואת-חן על הבשורות טובות וכן תוסיף בכל-זה מתוך שמחה וטוב לב וזכות הרבות מסייעת ואשרי חלקה. אזכיר על-הציון עוד-הפעם ותבשר-טוב.

כ"ח שבט תשל"ו:

ב ב ר כ ת
הצלחה מיוחדת במבצע נש"ק וסרת-המשפחה וכשרות ובברכה ל ה צ ל ח ה ולבשורות טובות בכל האמור.

בין פורים קטן לפורים גדול תשל"ו:

ב ב ר כ ת
הצלחה ובפרט במבצע נש"ק כשרות וטהרה.

ז' בתמוז תשל"ו:

בברכה הצלחה רבה בפעולותיה הברוכות. מרת מרקוביץ שאלה את הרבי בכתב "אם

הרבי חושב שכדאי לי להתעסק בענייני כספים" [=של הפעילות]. הרבי מתח קו תחת המילים "חושב... כספים" והוסיף:

1) כפשוט ויהא בהצלחה.

הערות

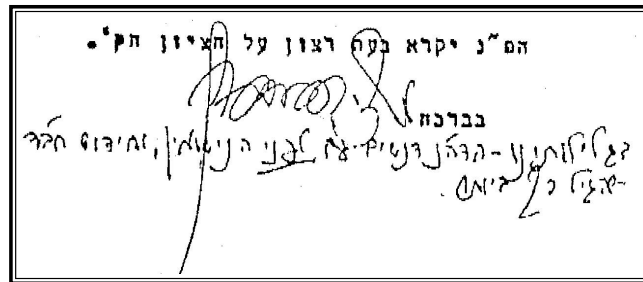
2) כמחז"ל: המרבה הרי זה משובח – כמונן באופן שלא יגע בבריאות.

3) אזכיר על הציון ותבשר טוב.

הרה"ח ר' מרדכי ברון מכפר-חב"ד עיצב כרוה בנושא שלשלת נשיאי החסידות הכללית ונשיאי חב"ד, שבה יש ציור של הדלקת נש"ק. הרבי העיר: "נש"ק להוסיף ויום-טוב". כלומר, שיובן בכירור שהמבצע הוא להדליק נרות שבת-קודש ויום-טוב.

בשולי רשימה ראשונה זו יצויין כי בשנת תשל"ל כתב הרבי (הופיע ב'היכל מנחם' כרך א עמ' מה):

בגלילותינו – הדלקת הנרות דנשים גם לפני הנישואין, וחיזוש חב"ד – שבגיל רך ביותר.

ההישג יעורר התאבון...

בערב חג השבועות תשל"ה (היכל מנחם' כרך ב עמ' קעז-קעה) כותב הרבי לרב יהושע שי' דנוב, שהתעסק בהפצת היהדות בעיר

שתהיה "אשה כשרה (ש)עושה רצון בעלה"³⁶, יברא"³⁹, כיוון שמצד האמת אי-אפשר להיות ובעלייתו של הבעל היא עולה עמו"³⁷, היינו, שמתבטל החיסרון דחיגרת או סומא, ונעשית כלי שלם – להיות "חברתך ואשת בריךך" (כהסיום דמסכת גיטין).

בית הלל, שהנהגתם במידת הרחמים, פכירא להו שיש להתחשב במעמדם ומצבם של בני-אדם קרוצי חומר, יושבי בתי חומר, ולמצוא אופני עבודה קלים יותר

שגם כאשר רואים שתהיה "חיגרת או סומא", יש להתייחס אליה וליתן לה ההמשכה מלמעלה כמו "כלה נאה וחסודה".

אמנם, לאחרי שהנשמה ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא"⁴¹, ל"עולם הפוך"³⁸, לעבוד עבודתה בהגוף ובחלקו בעולם אזי מתבטא החילוק שבין בית שמאי לבית הלל בצירוף הפכי:

מצד הדין והגבורה רבית שמאי – השיטה היא שיש להחמיר ולעסוק בכל ענייני העבודה גם כאשר העבודה היא קשה ביותר; ואילו לשיטת בית הלל, כאשר העבודה היא שלא לפי כוחו, יכול לפעול שיחליפוה בעבודה קלה יותר, כדלקמן.

וזהו תוכן הפלוגתא רבית שמאי ובית הלל (ורבי עקיבא) בנוגע להמעמד ומצב שלאחרי הנישואין (בניגוד לפלוגתתם במעמד ומצב שלפני-זה, "כיצד מרקדין לפני הכלה") – "לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן כו".

ז. ביאור הדברים:

יכול להיות מעמד ומצב שלמרות שכבר היה

[ועניין זה משתקף גם בנישואי איש ואשה למטה – שיש ב' אופני הנהגה ד"מרקדין לפני הכלה", "כלה כמות שהיא", או "כלה נאה וחסודה" (אפילו אם "היתה חיגרת או סומא")].

ז. אמנם, במה דברים אמורים – קודם התחלת העבודה:

קודם שירדה הנשמה למטה להתלבש בגוף – נמצאת היא בעולם שלמעלה, שהוא "עולם ברור"³⁸, שהטוב אינו מעורב עם הרע, כפי שיהיה גם למטה לאחרי גמר הבירורים, שאז תהיה הלכה כבית שמאי (כדאיתא בכתבי האריז"ל³⁹).

ולכן, בית שמאי ששורשם ממידת הדין והגבורה, סבירא להו שיש להמשיך ולהקפיד ולשקול כל דבר איך ומה הוא, "כלה כמות שהיא" – איך יהיה מעמד ומצב הנשמה בעבודתה למטה (כפי שניכר בה עוד קודם ירידתה למטה), ובמילא, "הרי שהיתה חיגרת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה!?" (בתמיהה), הרי "התורה אמרה מדבר שקר תרחק!" [וזאת – אף-על-פי ש"אמת אומר אל

36) תרבי"ר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס טו. 37) כתובות מח,א. 38) רע"ג. 39) ראה מק"מ לזח"א י"ב. והובא בלקו"ת קורח נד, רע"ג. 40) ב"ר פ"ח, ה. הובא בלקו"ת שה"ש שם. 41) ע"פ לשון חז"ל – חגיגה ה,ב. 37) כתובות מח,א. 38) רע"ג. 39) ראה מק"מ לזח"א י"ב. והובא בלקו"ת קורח נד, רע"ג. 40) ב"ר פ"ח, ה. הובא בלקו"ת שה"ש שם. 41) ע"פ לשון חז"ל – חגיגה ה,ב.

עניין הנישואין, היינו, שהנשמה (איש) נתלבשה בגוף (אשה)⁴² זה, וניתן לה חלק בעולם שבו צריכה להיות עבודתה, וגם ניסתה והתחילה לעסוק בזה – אף-על-פי-כן, באה הנשמה בפני בית-דין של מעלה, וטוענת, שאין ביכלתה להשתלט על הגוף, כיוון שיצרו גדול כו', ואין ביכלתה לפעול בכיבוד חלקה בעולם מצד גודל ההעלם והסתר כו', והיינו, שהטענה היא שאין התאמה בין הנשמה להגוף או בין האדם העובד לעבודתו בחלקו בעולם, ולכן רצונו להתגרש מעבודה זו ולמצוא עבודה אחרת קלה יותר.

ובזה פליגי בית שמאי ובית הלל:

בית שמאי – שהנהגתם במידת הדין והבורה, שלכן מחמירים בכל ענייני תורה ומצוותיה – סבירא להו שלא יועילו שום תירוצים; כיוון שניתנה לאדם עבודה ושליחות זו, היינו, שמלמעלה חיברו ביניהם (עניין של נישואין) – חייב הוא למלא אותה עד כמה שתהיה קשה, שכן, גם כאשר זוהי עבודה קשה ביותר, הרי "לפום גמלא שיחנא"⁴³, ובמילא, עליו לעבוד עבודתו עד קצה האחרון, "עד דכרוכה של נפש"⁴⁴, ו"עד מיצוי הנפש" (כלשון הספרי)⁴⁵, ואין לו לעזוב עבודה זו, ומוטח לו שבוודאי "לא ידח ממנו נידח"⁴⁶.

וזהו "לא יגרש אדם את אשתו" – אלא אם כן מצא בה ערוות דבר", היינו, שישנו פסק-דין בתורה שזהו "דבר ערווה", שאז היא אסורה לו וחייב לגרשה:

ייתכן אמנם ש"לא תמצא חן בעיניו", היינו שמצד בחינת המקיפים שבנשמה (עניין ה"חן")⁴⁶, אין התאמה בין הנשמה להגוף, בין האדם העובד לעבודה בחלקו בעולם; וייתכן

אפילו ש"הקדיחה את תבשילו", היפך ההנהגה ד"אשה כשרה עושה רצון בעלה"; ואף-על-פי-כן, כל זמן שאין פסק-דין על-פי תורה שהחיבור של נשמה זו עם גוף זה, או אדם זה עם עבודה זו, הוא חיבור וצירוף שאינו ראוי – מוכרח הוא להמשיך בעבודתו זו למרות היותה עבודה קשה ביותר.

אבל בית הלל – שהנהגתם היא במידת הרחמים, מצד רחמים רבים העליונים – סבירא להו שיש להתחשב במעמדם ומצבם של בני-אדם קרוצי חומר, יושבי בתי חומר, ולמצוא אופני עבודה קלים יותר, ובלבד שיוכלו בקלות יותר למלא את רצון הבורא, החתן של ישראל (הכלה).

כלומר: למרות שהיה אמנם – עניין של קידושין "כדת משה וישראל", כולל גם ברכות נישואין, שמורה על ההסכמה והמשכת הסיוע מלמעלה, אבל אף-על-פי-כן, כאשר רואים אחר-כך שאין שלום וחיבור ביניהם, האשה אינה עושה (אלא ממרה את) רצון בעלה, החומר אינו עושה את רצון הצורה, והגוף אינו עושה את רצון הנשמה – אזי יש מקום לומר שנשמה זו צריכה גוף אחר שיהיה נוח יותר, וגוף זה צריך נשמה אחרת שתהיה תקיפה יותר. ועל-דרך זה בנוגע לעבודה בחלקו בעולם, שכאשר אינו מצליח בעבודה זו, ואדרבה כו' – יש מקום להחליפה בעבודה אחרת, קלה יותר.

ואף-על-פי-כן, לא יהיה זה באופן שעל-ידי זה יחסר חסו-שלום במילוי רצונו של הקב"ה בעבודה ושליחות הקודמת, אלא באופן ש"יצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר"⁴⁷, וה"איש אחר" יבנה בית בישראל שבו יהיה

(42) ראה זח"א קכב, ואילך. בחיי בראשית ג, כא. ובבבא מצד"ל. וראה שיחת כל היוצא למלחמת בית דוד (לקו"ד ח"ד תשפ"ב).
(43) כתובות סז, רע"א. וש"נ.
(44) רות רבה פ"ג, יג. קה"ר פ"ז, ח.
(44*) ואתחנן ו,ה.

חז"ל: 'אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין' (שבת קי"ח ב').
[וראה על הצטרפותם של גדולי ישראל למבצע ברשימת "נר לרגלי דבריך" 'כפר חב"ד' גליון 117 עמ' 140].

"פועלת בשליחותי..."

כשנכנס הגאון החסיד הרב זלמן-לייב אסטולין ל'יחידות' בשנה הראשונה של המבצע, פנתה רעייתו, מרת רייזל ז"ל אל הרבי בשאלה: מאז יצא הרבי בהכרזה היא מקפידה ללכת בכל יום שיש למרכז הרפואי 'תל-השומר' לזכות את המאושפזות שם בהדלקת נרות שבת-קודש. בדרך כלל הנשים מקבלות זאת בשמחה. אולם – סיימה בכאב – יש כאלה שאינן מסכימות להדליק, ואף צוחקות מכל העניין. ומכיוון שאינני למדנית ואף השפה העברית איננה שגורה על לשוני על בוריה, קשה לי לשכנע נשים אלה. מה אני יכולה לעשות כדי שגם הן תדלקנה נרות?

תוכן תשובת הרבי: "כפעם הבאה שתפגשי אשה שלא תסכים להדליק נרות שבת קודש – תאמרי לה שאת פועלת בשליחותי".

לימים סיפרה הנ"ל על מפגש מעניין שהביא לקירוב אישה פלוגנית ליהדות – כתוצאה מקיום עצת הרבי.

"וכשתינשאנה - תוסיפנה"

וכך כותב המזכיר הרב בנימין קליין אל הקודש (נדפס ב'כפר חב"ד' גליון 726 עמ' 13): "מרת ... תי' ביקשה לברר על-דבר הצעת כ"ק אדמו"ר שליט"א אתמול ב'יחידות', על-דבר הדלקת הנרות של בנותיה תי' – אם להדליק נר א' או ב' כל אחת ואחת". הרבי מחק את המילה "אם" וכן את המילים "או ב'" וסימן בחץ – כך שהתשובה היתה: "להדליק נר א' כל אחת ואחת". לאחר מכן הוסיף הרבי וכתב: "וכשתינשאנה – תוסיפנה בשטומ"צ".

להוסיף מצוות ומעשים טובים להאיר ולחזק את כלל ישראל. ובין הדברים הכריז על מבצע הכולל כל ילדה בעמנו ולזכות גם אותן במצווה, והיא הדלקת נר לשבת. והנני בס"ד להבהיר את הנושא...".

לאחר הצעת מקורות וביאורים (בארבעה פרקים) מסכם הכותב הנכבד: "בא כבוד קדושת אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א, וחידש לנו תקנה לנערות, ממה שנהגו מנהיגי נשיאי חב"ד לפני, וכן עוד גדולי ישראל, שכל ילדה בבית תדליק נרות שבת, ונימוקי הרבים עמו, דבזה מוסיפים אורה ועונג שבת, ומתחנכים למצווה גדולה זו בבוא העת שכל ילדה הופכת בעזרת ה' לבעלת בית, ומתברכות בברכות המיוחדות למצווה גדולה זו. וגם תורמות כל אחת ואחת חלקה לכבודה של השבת, ועוד ועוד, כמבואר במאמריו שליט"א, ויותר מזה בעל-פה".

והוא חותם את מאמרו בדברים הבאים:

"והנה המפורסמות אינן צריכין ראייה: המבצעים של כ"ק אדמו"ר שליט"א קירבו רבים ליהדות בכל קצווי תבל, ומבצע התפילין התסיס והרעיד את הניצוץ החבוי בעומק נשמת הישראל הגידה והביא אותו לידי קשר מחודש עם בוראו. וכן מבצע המזוזה, החזיר את ההרגשה לנידחים, שאכן ביתם איננו סתם בית, כי אם דר ויושב שם אחד מזרע יעקב, אשר קשור בעבותות כל ינתקו עם אביו שבשמים.

וכן מבצעי לימוד התורה, הצדקה וספרי הקודש. ועתה עם הקריאה הקדושה של מבצע הדלקת הנרות, שכבר עד כה הולידה התעוררות כללית לשמירת שבת גם בבתים שטרם הורגשה שם, לצערנו, קדושת השבת. ועל כן יש לעודד את המבצע, ותרגשנה כל הנערות שמוטלת עליהן חובה להכין כל צורכי שבת קדש ביום השישי ולסיים את ההכנה דרבה בהדלקת הנרות, שאחרי זה מקבלים עליהן קדושת השבת כהלכתו... ויהא רעווא שאור קדושת השבת יחדור לכל בית בישראל, וזכות שמירת השבת תגן עלינו. וכבר אמרו

'מבצע נרות שבת-קודש ויום-טוב'

בשלהי אלול תשל"ד הכריז הרבי על מבצע הדלקת נרות שבת-קודש ויום-טוב, שלימים זכה לכינוי 'מבצע נש"ק' מעודד נשים וילדות לפעול להפצת המבצע החדש זוטות על המבצע שהוסיף אורה בעולם כולו והצית איך-ספור ניצוצות אבודים ונידחים רשימה ראשונה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

נפתח בדברים שאמר הרבי בהתוועדות שבת-קודש פרשת בשלה י' בשבט תשד"מ ('התוועדות' תשד"מ כרך ב עמ' 871-872), בהתייחסו ל'מבצע נרות שבת-קודש':

גם כאשר מדובר אודות ילדה שאביה צדיק גמור, ואמה – צדקת גמורה, ואם-כן – שואלת בתמימות – מה יכולה היא (ילדה קטנה) להוסיף על פעולת ועבודת הוריה?! – צריכים להסביר לה שכל פעולה ופעולה בענייני תורה ומצוותיה פועלת תוספת אור בעולם כולו, וכפסק דינו של הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד'): "צריך כל אדם שיראה את עצמו... עשה מצווה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

והרבי המשיך והסביר, כי גם כאשר בלא-הכי מדליקה עקרת הבית נרות שבת, צריכה גם הילדה הקטנה להדליק נרות שבת, מכיוון שעל-ידי זה נפעל תוספת אורה וכו' בבית, כפסק-דין אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך (אורח-חיים סימן רסג סעיף א) שיש "להרבות האורה להידור מצווה", ושם (סעיף י"ד): "כל מה שניתוספה אורה בבית (על-ידי הדלקת נרות נוספים) יש בה שלום בית ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זווית", כפי שרואים במוחש שכאשר נוסף עוד נר – נוסף אור בכל הבית, ועל-ידי זה – נוסף אור בסביבה כולה.

שיחה זו נאמרה כמעט עשר שנים לאחר הכרזת הרבי על 'מבצע הדלקת נרות שבת קודש', שלימים דבק בו הכינוי 'מבצע נש"ק'.

גדולי ישראל מצטרפים לתקנה

וכך כתב הגאון רבי משה פיינשטיין, בעל 'אגרות משה', בשנת תשל"ו (פורסם בשבועון 'כפר חב"ד'): "ובדבר ענין נרות שבת לנערות, שהאדמו"ר מליובאוויטש שליט"א עוסק להנהיג בישראל... בפרט שגם היו הרבה בשנים הקודמות שנהגו כן ברבים, ואם הרבי שליט"א סובר שהוא עניין גדול לקרב בזה לתורת ולשמירת השבת, מי יכול לומר שאינו כן. ויצליחהו השם יתברך בכוננתו לקדש שם שמים, וברצונו להרבות שומרי תורה ושומרי שבת בישראל".

"הרעיד את הניצוץ החבוי"

מאמר תורני מיוחד "נר לשבת – תדליק כל בית ישראל" פרסם הגאון הצדיק הרב יהודה סגל (רב דקריית-שלום בתל-אביב) בו' בטבת תשל"ה והוא פותח בשורות הבאות: "כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבן של ישראל שליט"א, עומד ומתריע, שחייב כל נפש

"ושכנתי בתוכם"⁴⁸, "בתוך כל אחד ואחד"⁴⁹, עניין ה"חן", והיינו, שבנוגע לפועל הרי הוא עובד עבודתו בשלימות, אבל הוא עושה זאת בדרך "מצוות אנשים מלומדה"⁵⁴, ללא רגש של אהבה ותענוג, כיוון שחסר אצלו ה"חן" בעבודה זו – אזי מצד מידת החסידות של רבי

רבי עקיבא שהיה מקור החסד, סובר שגם אם עבודתו בשלמות, אבל הוא עושה זאת ללא רגש אהבה ותענוג, מאפשרים לו למצוא עבודה אחרת שתמצא חן בעיניו

ח. ואילו "רבי עקיבא אומר, אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו":

רבי עקיבא, להיותו חסיד, מקור החסד, ועד שאומר ש"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", סבירא ליה יתירה מזה – שעבודתו של יהודי צריכה להיות גם באופן של "חן".

והיינו, שנוסף על שלימות העבודה בפועל ממש, צריכה להיות העבודה מתוך רצון ותענוג ("חן") – כפי שמצינו בנוגע ללימוד התורה שאמרו חז"ל⁵⁰ "לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ"; ועל-דרך זה בקיום המצוות ישנו עניין ברכת המצוות: "ברוך כו' אשר קידשנו במצוותיו", שהוא עניין ההודאה להקב"ה⁵¹ על "אשר קידשנו במצוותיו", "אשר" דייקא, כמבואר בקבלה וחסידות⁵² ש"אשר" הוא מלשון תענוג, כמו "באשרי כי אשרוני בנות"⁵³, היינו, שקיום המצוות הוא מתוך תענוג ונחת רוח.

אמנם, כאשר עבודתו היא באופן שחסר בה

עקיבא, מאפשרים לו למצוא עבודה אחרת שתמצא חן בעיניו, ויוכל לעסוק בה מתוך תענוג, שאז תהיה לו עבודתו לה' בשמחה ובטוב לבב⁵⁵.

ו. והנה, ההלכה היא – לא כרכי עקיבא, ולא כבית שמאי, אלא כבית הלל: התורה על הרוב תדבר⁵⁶, ואצל רוב בני-ישראל, אי-אפשר לדרוש ולתבוע שמיד בהתחלת העבודה יהיה גם עניין התענוג בעבודה. וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות תשובה⁵⁷, שבתחילת העבודה "אין מלמדין... אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר", שאז עבודתו אינה מצד עניין התענוג, אלא מצד סיבה צדדית.

ולכן, אין הלכה כרכי עקיבא שסבירא ליה שאפילו כאשר חסר רק עניין ה"חן" (חפץ ותענוג) בעבודה מסויימת, אזי כבר יכול לעזוב עבודה זו, ולעבור לעבודה אחרת שמוצאת חן בעיניו.

יח, סע"ב. לקו"ת בשלח א.ד. ובכ"מ.
53) ויצא ליג.
54) ישעיה כט,יג. וראה תניא פל"ט (נגב), ובכ"מ.
55) רמב"ם סוף הל' לולב. תניא פכ"ו.
56) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.
57) פ"ה ה"ה.

48) תרומה כה,ח.
49) ראה אלשיך עה"פ של"ה סט,א. ועוד.
50) ע"ז יט,א.
51) ולהעיר, שעניין זה הוא הנקודה המשותפת בין "ברכת הנהנין" ל"ברכת המצוות", אע"פ שבכמה עניינים חלוקים הם זה מזה.
52) ראה פ"ח שער הברכות פ"ב. תו"א תולדות

ולאידך גיסא – אין הלכה כבית שמאי שיש חיוב על האדם להמשיך ולהתייטר בעבודתו הקשה עד מיצוי הנפש, מבלי לאפשר לו לעבור לעבודה קלה יותר. במקרים יוצאים מן הכלל צריכה אמנם להיות העבודה באופן של מסירות-נפש עד כלות הנפש ממש⁵⁸ – בנוגע לג' העניינים שעליהם אמרו⁵⁹ "יהרג ואל יעבור", וישנו אופן ההנהגה של חסידים⁶⁰ שמחמירים על עצמם ומוסרים נפשם על קיום כ"ף התורה ומצוות, וכדאיתא במדרש⁶¹ על הפסוק⁶² "מה המכות האלה בין ידך ואמר אשר הוכתי בית מאהבי", "מה לך יוצא ליסקל, על ששמרתי את

(מהתוועדות כ' במנחם-אב היתשי"ט – בלתי מוגה. תוכן הדברים הוגה ונדפס בלקו"ש ח"ד עמ' 1121 ואילך (הסיום). ח"ט עמ' 143 ואילך (ההתחלה). וכאן, קטעים מהשיחה כולה, כפי שנערכה כחטיבה אחת על-ידי ועד הנחות בלה"ק)

משיח עומד לבוא, אבל עדיין לא בא!

מהו ה"דרך ישרה" לפעול התגלותו בפועל ממש?

כיוון שכבר נסתיימו "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" – מהי ה"דרך ישרה" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני ישראל) שגמר ענייני העבודה כדי לפעול התגלות וביאת המשיח?
[...] ביאור ה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח על-ידי "מלכות שבתפארת" – בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיוון שמשיח צדקנו עומד לבוא תכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה ("סוף לבושיו") של כל אחד ואחד מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (לא על-ידי מלכות בטהרתה, עניינו של מלך המשיח עצמו, אלא) על-ידי "מלכות שבתפארת", כלומר, עניינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא בתורה (תפארת), כאמור לעיל, שעל-ידי עניין התורה (עניינו של משיח בתור "רב") נמשכים ומתגלים האורות עליונים והגאולה (עניינו של משיח בתור "מלך") באופן פנימי.
ובפשטות: "תפארת" – הוא עניין לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא לימוד התורה בענייני מלך המשיח ובענייני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות.
– בתורה שכתב (ובפרט "בדברי הנביאים... שכל הספרים מלאים בדבר זה") ובתורה שבעל-פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון ביה מן גלותא ברחמים"), ובפרט בתורת החסידות (שעל-ידי הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא), בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים וליקוטי-שיחות) של נשיא דורנו – מעין ודוגמה והכנה ללימודי תורתו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלוקות ("דע את אלוקי אביך"), כפסקדין הרמב"ם ש"באותו הזמן... יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו" – וההוספה בלימוד התורה בענייני משיח וגאולה ("מלכות שבתפארת") היא ה"דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת תזריע-מצורע, ו' באייר היתנשי"א – יתורת-מנחם – התוועדותי' היתנשי"א, כרך ג עמ' 160-164)

"השבת פנים כלפי משיח צדקנו

כבר "כלו כל הקיצין", ואין הדבר תלוי אלא בתשובה" – היינו, השבה והחזרת הפנים כלפי משיח צדקנו ("מדארף זיך נאר א קער טאן מיטן פנים צו משיח צדקנו"), וכמאמר כ"ק מו"ה ארמו"ר נשיא דורנו שצריכים לדעת שמשיח צדקנו "הנה זה בא", וצריכים רק לחשוב ולהתבונן בזה באמיתיות ובפנימיות כו'.

(יתורת-מנחם – התוועדותי' תשמ"ב כרך א עמ' 485)

(58) שזוהו העניין השני שבו "קונה את עצמה", מלבר גט (כנ"ל ס"א בגוף השיחה).
(59) סנהדרין עד ד.
(60) ראה שם ק"ב: "אספו לי חסיד, אלו צדיקים שכלל דור ודור... שמסרו עצמן כו".
(61) יל"ש עה"פ (רמו תקפא), ויק"ר פל"ב, א.
(62) זכריה יג, ו.
(63) ראה כס"מ לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד.
(64) וע"ד האמור לעיל (ס"ה) בשיטת ב"ה, שגם אם היתה חגיגת או סומא, נותנים לה הנתינת כוח מלמעלה כו'.
(65) וירא יח, יט.